

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІНФОРМАЦІЇ ТА
РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускної кафедри

_____ Н. Ф. Ржевська

«___» _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**Тема: «ВПЛИВ ФЕМІНІЗМУ НА РОЗВИТОК ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ
КРАЇН ЄС»**

Виконавець: студентка 4 курсу, 408 групи, Дядюсь Дар'я Андріївна

Керівник: доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій, к.політ.наук Мороз Андрій Сергійович

Нормоконтролер

(підпис)

(П.І.Б.)

КИЇВ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕМІНІСТИЧНОГО РУХУ	8
1.1 Поняття «якості життя населення» в контексті рівноправ'я чоловіків та жінок	8
1.2 «Фемінізм», як напрям відстоювання жінками своїх прав на рівність та основні підходи до його визначення.	11
1.3 Становлення феміністичного руху у закордонній та вітчизняній політичній науці.	16
РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ФЕМІНІСТИЧНИХ РУХІВ НА ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ	22
2.1 Проблеми конфліктності в процесі визнання рівності прав чоловіків та жінок в суспільстві.	22
2.2 Досвід зарубіжних країн у забезпеченні гендерної рівності в суспільстві	27
2.3 Особливості розвитку феміністичного руху в Україні.	34
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ	41
3.1 Вплив феміністичних рухів на розвиток системи державного управління в країнах ЄС.	41
3.2 Механізми впровадження гендерної політики в системі державного управління України	44
3.3 Напрями удосконалення законодавства у сфері гендерної політики	48
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлюється обмеженими можливостями для жінок бути повноправними членами суспільства. Упереджене ставлення до участі жінок у політичних, соціальних, економічних та культурних процесах негативно відображається на розвитку суспільства. Питання соціальної дискримінації жінок є проблемним питанням міжнародного рівня, оскільки навіть в сучасних розвинених демократичних країнах права жінок не реалізуються жодною державою в повній мірі.

Водночас прогрес та сталий розвиток суспільства тісно взаємопов'язані з процесами гуманізації, утвердження базових демократичних прав та свобод, якими повинні бути наділені усі без винятку люди не залежно від статі, раси національної чи релігійної приналежності. У цьому контексті становлення прогресивного щодо рівноправ'я чоловіків та жінок українського суспільства має тримати вектор на закріпленні основ гендерної рівності, з одного боку, орієнтуючись на досвід країн ЄС, з іншого – враховуючи власний досвід та традиції.

Слід зазначити, що зумовлений суспільними трансформаціями, процес переосмислення ролі жінки в суспільстві вже призвів до ряду позитивних зрушень. Зокрема, в законодавство багатьох країн імплементовано норми щодо прав жінок, запроваджено мінімальні квоти щодо членства жінок в колегіальних органах, участі у виборах, тощо. На наш погляд, це позитивні, однак, недостатні кроки на шляху до абсолютного рівноправ'я чоловіків та жінок, що однаково важливо як для успішної самореалізації жінок, так і для загальносуспільного розвитку взагалі.

Розглядаючи сучасну концепцію гендерної рівності й альтернативного соціокультурного розвитку суспільства, важливими є базисні постулати, такі як:

- рівність у сприйнятті світу та якостей;
- жінка як суб'єкт суспільного процесу;

- визнання гендерної рівності, разом з культурно-символічними характеристиками жінок та чоловіків;

Міждисциплінарний характер дослідження теорії гендерної рівності привернув увагу культурологів, істориків, економістів, філософів, соціологів і представників багатьох інших суспільних наук. Аналіз даної проблеми ґрунтується на контент-аналізі літератури, документах та матеріалах та є визначеним потребами соціально-практичного та філософсько-теоретичного плану в ідеології нових соціальних явищ й процесів, котрі обумовлені розвитком сучасного суспільства у світі.

Уявлення про матеріальність та природність фемінного розміщена в працях Платона, Сократа, Арістотеля, та інших відомих філософів.

Супротивниками феміністичної ідеології вважають А. Шопенгауера, З. Фрейда, І. Канта, Ф. Ніцше, які аргументували домінацію чоловіків у суспільстві через анатомо-фізіологічні особливості та низькі жіночі ментальні здібності у своїх працях.

Незалежність та свободи жінок шляхом здобуття якісної освіти відстоювали К. Агріппа, М. Уоллстонкрафт.

Вивченість зазначеного проблемного питання не є досить високою, тому що переважна кількість робіт, в яких досліджуються різні аспекти фемінного та гендерної рівності, все ж не містить в собі шляхів та механізмів конструювання ідеологічної системи гендерної рівності.

На однаковому рівні декларовані права, а також можливості незалежно від статі, не реалізуються повною мірою. Так, упередженість та гендерна дискримінація не викоріненні повністю, тобто жінки та чоловіки мають неоднаковий доступ до соціальних статусів, привілеїв, престижу, ресурсів та влади. Саме тому, що утвердження гендерної рівності є важливим напрямком, досить актуальним є теоретичне осмислення, а також емпіричне вивчення даного питання.

У цьому контексті в даному дослідженні розглядається розвиток головних принципів гендерної рівності крізь призму соціологічних підходів та

теорій. В дипломній роботі надається огляд чинних механізмів, що гарантують гендерну рівність та сприяють розвитку феміністичних рухів в Україні та країнах ЄС, а також результати розвитку гендерної політики у теперішньому часі.

Метою дослідження є аналіз генезису і сутності фемінізму в контексті його впливу на становлення політики гендерної рівності в Україні та країнах ЄС.

Щоб реалізувати поставлену мету, необхідно виконати ряд **завдань**:

- визначити поняття «якості життя населення» в контексті гендерного рівноправ'я;
- дослідити поняття «фемінізм» як напрям відстоювання жінками своїх прав на рівність;
- проаналізувати становлення гендерної рівності, враховуючи досвід України та країн ЄС;
- виокремити проблеми конфліктності в процесі утвердження гендерної рівності в суспільстві;
- проаналізувати досвід зарубіжних країн у забезпеченні гендерної рівності;
- розглянути особливості феміністичних рухів у контексті України;
- дослідити вплив феміністичних рухів на розвиток державного управління в ЄС;
- визначити механізми впровадження гендерної політики в Україні;
- проаналізувати законодавство у сфері гендерної політики.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є гендерна рівність як явище в просторі розвитку політики.

Предметом дослідження є з'ясування впливу феміністських ідей на становлення політики гендерної рівності в країнах ЄС.

Методологічною основою роботи є міждисциплінарний, інтегративний підхід, що комбінує принципи історизму і системності з методами філософського та культурологічного аналізу гендерної рівності. Метод

реконструкції використовувався, щоб з'ясувати специфіку історичних форм феміністичної ідеології. Під час роботи також було використано герменевтичний метод, методи порівняльного аналізу та контент-аналізу наукової літератури, а також діалектичний метод, за допомогою якого аналізуються основні ідеї різних напрямків феміністської течії.

Під час дослідження вивчалися наукові праці та розглядалися проблемні питання розвитку феміністичних ідей та ідеології гендерної рівності, аналізувалися статистичні дані та підсумки соціологічних досліджень.

Теоретичною значущістю дипломної роботи є обґрунтування самостійного напрямку досліджень проблеми політики гендерної рівності із застосуванням гендерного підходу. Отримані в ході дослідження дані зображують особливості розвитку принципів рівності та функціонування української гендерної політики на даний момент. Положення дипломної роботи дозволяють поширити уявлення стосовно гуманістичних аспектів ідеології гендерної рівності та її фактичного місця в українському та європейському суспільствах.

Практичне значення отриманих результатів

Практичною цінністю виконаної роботи є те, що матеріали й висновки дослідження можуть бути використані в дослідницькій роботі, під час викладання політології, соціології, філософії, історії та культурології. Проаналізований стан українського та європейського законодавства щодо рівноправності статей може бути використаний державними та недержавними установами і організаціями в процесі побудови сучасної соціальної політики України для досягнення нового цивілізованого суспільства.

Структура і обсяг роботи. Відповідно до мети та завдань дослідження, робота складається зі вступу, розділів та висновків. Загальний обсяг роботи – 61 сторінка. У списку використаних джерел – 82 джерела

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕМІНІСТИЧНОГО РУХУ

1.1. Поняття «якості життя населення» в контексті рівноправ'я чоловіків та жінок

Насамперед, концепція гендеру змогла набути загально визнаного досягнення неоефеміністського руху, яке власне розпочалося у 1960-70-х роках на території Заходу. При чому, даний рух зміг змінити уявлення стосовно змісту демократії, а також відкрив для огляду багатобарвність соціального простору. Процес визнання різноманітностей соціальних явищ та суперечностей дав змогу започаткувати новий дискурс стосовно наявності та можливостей спільного існування різноманітних суб'єктивних форм. Так, неоефемінізму надавали оцінки за новими критеріями – вільна людина, яка в особистій ідеології намагається зобразити, де проявляється несправедливість світоустрою для жінок, та методи боротьби з цим.

Заведено вважати, що термін «гендер» вперше ввів у науковий обіг американський психоаналітик Роберт Столлер в одній зі своїх праць «Стать і гендер: розвиток мужності та жіночності» [47].

Роберт Столлер – професор психіатрії в Медичній школі UCLA та за сумісництвом дослідник клініки гендерної ідентичності - «запозичив» дане визначення з лінгвістики, де це поняття має тлумачення граматичного роду. Зрозуміло, що коли зі статтю пов'язані виключно фізичні відмінності будови тіла, то до гендеру мають відношення психологічні, соціальні, культурні особливості.

Отже, вчений вирішив вжити дане поняття, отримавши результати від операцій для транссексуалів. Столлер був переконаний, що найлегше буде змінити біологічну стать, аніж сформувати протилежну статеву ідентичність. Саме культурні й соціальні аспекти статевої ідентичності Столлер вирішив назвати словом «гендер».

Гендер – деяка соціально-біологічна характеристика, завдяки якій можна визначити чоловіка та жінку як особистостей в психосоціальному та соціокультурному значенні, а також психо-біологічні особливості, що формуються через вплив біологічної статі, єдиної психічної репрезентації статі, котра наділена індивідуальними глибинними, когнітивними, динамічними та поведінковими поняттями жіночого та чоловічого, сформовані в індивідах завдяки набуттю особистого гендерного досвіду. Мається на увазі соціальний конструктор, що є індикатором соціальної статі людини [42].

Починаючи від середини 70-х років, західні університети характеризувалися виникненням центрів жіночих, феміністичних, гендерних досліджень. Основним завданням подібних центрів були процеси дослідження та уточнення питань жіночого начала, підходів та цінностей.

Так, до 60-х років ХХ ст. переважна кількість досліджень гуманітарних наук вважалися андроцентричними, їх дотримувались з позицій чоловічої переваги в суспільстві. Фемінізм першої хвилі став предметним полем з питань жінок та жіночої проблематики.

Надалі, експансивне використання гендерної концепції, гендерних студій та різноманітних досліджень у західних країнах (Канада, США, Скандинавські країни) дуже показово змогло вплинути на процес еволюції суспільних норм.

Передусім, завдяки науковим дослідженням, стимулювалися відчутні зміни в масовій свідомості та напрямках критики сексизму, якому характерні:

- не належна увага до жінок;
- порівняння гендерів.

Різниця у культурно-соціальній поведінці, звичках і соціалізації чоловіків і жінок знаходила своє зображення в науковому описі, найбільше в антропології та етнографії.

У 80-х роках з'явилося чітке розуміння гендеру як у контексті проблеми експлікації жіночої історії, так і жіночої психології та всебічного дослідження жіночності і чоловічості та соціальних й культурних очікувань.

Відбувається процес формування «гендерно-стабілізованих академічних планів» завдяки введенню нових знань стосовно жінок у соціальних та гуманітарних предметах. Головною метою даного періоду вважалася видозмінення жіночих досліджень в системі вищої освіти.

Даний проміжок часу отримав назву мейнстріму жіночих досліджень, головними зусиллями якого вважалися процеси типізування ідеології вищої освіти (переважно на території США) [4].

Найсерйознішими програмами відкривалися дослідницькі центри, видавалися популярні наукові видання, журнали. Університети почали приділяти увагу широкому обговоренню статусу жінок, різноманітним явищам дискримінації в публічному житті, а також у приватній сфері, гендерних упереджень, котрі були наявні у соціумі, освіті. Формувались та впроваджувались специфічні проекти та журнали, котрі тримали курс на питанні узагальнення жіночих досліджень, а саме: журнали «Feminist Studies», «Women's Studies Newsletter» тоді опублікували антології з жіночих концепцій [1].

Наступний етап процвітання жіночих досліджень пов'язують з переглядом загальної організації знань.

Безсумнівно, проблема гендерних досліджень складалася з проблем ідентичності та репрезентацій, будови маскулінності та фемінності в міжнародному масштабі; сім'ї, прав, а також різних дискурсів гендеру; гендеру та простору; рівних можливостей; роботи й освіти; феміністського руху та феміністської теорії.

Під час 1990-х років в європейських країнах займалися відкриттям дослідницьких організацій, назви яких включають термін «гендер».

У даний період теоретичний аналіз вважали головним фактором змін у соціумі, а вивчення дискримінації жінок прирівнювались до пошуку

політичних та соціальних засобів для боротьби з нерівностями в патріархальних та капіталістичних суспільствах. Зв'язок теорії й практики — найголовніший фактор для розвитку цієї академічної дисципліни. Переважно в США, політичний характер знань гарантував особливий феміністичний сенс.

Очевидно, в цілому процес становлення та формування гендерної теорії зміг прийти до розбіжностей з жіночими дослідженнями. Подібні розбіжності та їх обґрунтування сформувалися у результаті видозміни предмета дослідження. Фокусом для гендерних досліджень були: жіноча, чоловіча, гетеросексуальна, гомосексуальна, транссексуальна теорії. Даний період характеризується розвитком академічного фемінізму, видозмінами у політичній практиці.

Таким чином, феміністська методологія есенціального змінювалася разом з тодішньою епохою. Так, субстанційну категорію жінки в жіночих дослідженнях перестали оцінювати як принципову.

Однак, в науці навіть зараз не існує унікального погляду на природу гендеру. Подібним чином його природу відносять до розумових моделей, розроблених з метою чіткішого наукового опису проблем статі та роз'єднання її біологічних та соціокультурних функцій. З іншої сторони, гендер досліджується як соціальний, створюваний суспільством конструктор. У такий спосіб найбільшої популярності досягли концепція соціального конструктивізму і теорія інтеракціонізму.

1.2. «Фемінізм», як напрям відстоювання жінками своїх прав на рівність та основні підходи до його визначення

Терміни «стать» та «гендер» до 1970-х рр. вживали як синоніми, проте після сексуальної революції їх почали протиставляти одне одному: стать — біологічна стать, гендер — соціальна стать, чи соціально закріплена роль, поведінка, діяльність та властиві ознаки, котрі конкретне суспільство оцінює належними для жінок та чоловіків.

Друга половина ХХ ст. характеризувалася змінами у сторону сексуальної ідентичності індивіда. Так, визначення «гендер» набуло форми феміністичного терміну. Гендерними феміністками відокремлювалася стать від гендеру, що мало на меті допомогти жінкам залишити те місце, котре було відведене їм природою та суспільством.

Гендерні феміністки наполягали на думці, що гомосексуальна, гетеросексуальна й бісексуальна орієнтації не відрізняються між собою та залежать від переваг індивіда, а разом з тим, явище фемінної естетики стало особливо помітним у 1970-х у взаємозв'язку з гіноцентричними тенденціями фемінізму другої хвилі. Характерна ознака цього періоду — переважання ідеї стосовно «онтологічно обґрунтованої дуальності статі, котра переважає над концепцією гендерно нейтрального, універсального людського роду не залежно від статі та відмінностей» [6].

Необхідно зазначити, що в есенціалізмі, дуже вагомій категорії нашого дослідження, лежить теоретична позиція, за якої уможлиблюється виділення окремих рис, характерних для соціокультурно-біологічної жіночої групи, і дати конкретніше визначення поняттю «жінка». Есенціалістський підхід формується «від зворотного» – на протиположності жіночій ідентичності, запропонованій патріархальною культурою. Таким чином, затвердження «жіночого», йде або шляхом протиставлення чоловічому («нечоловіче», «інше») або завдяки затвердженню альтернативно-жіночого («жіноче, проте в іншому розумінні»). Так, базисом есенціалістського підходу є уявлення про існування специфічно жіночих типів мислення та структури психіки» [21].

Головна особливість «фемінної естетики» - це увага до неповторного та замовчаного тілесного досвіду жінки, який полягає у її відмінності від чоловіка, а також визначає і формує її «фемінність». Внаслідок цього ключовими образами художніх практик, які орієнтовані на «естетику фемінності», стали абстрактні отвори та опуклості, у яких з легкістю можна побачити образи жіночої анатомії, а також зображення фізіологічних процесів жіночого тіла та предметів, котрі їх супроводжують.

Наступним положенням «фемінної естетики», котре дуже жорстоко критикувалося, є висування ідеї жіночої креативності та фемінного генія на противагу маскулітним версіям даних категорій, на яких побудована звичайна естетична ідеологія. Однак, на думку Джоан Во, подібний підхід сприяє утвердженню дуалізму «припущення, що термін «жінка» також торкається понять окремого жіночого дискурсу, феміністичної естетики, воно трансплантує й у такий спосіб допомагає змінити протилежну дихотомію, що відкидає жінок і їхні проекти як інше» [47].

Звернення до фемінності, як до змістотворчої категорії нової естетики – реакція та відповідь на традиційну естетичну ідеологію, яка тримає курс на чоловіків, тобто естетика фемінності ґрунтується на тілесних вимірах жіночого існування, а також фокусується на оприлюдненні до того замовчуваного жіночого досвіду.

У якості найяскравіших прикладів досліджень стосовно позиції жінки у патріархальному суспільстві необхідно виокремити твори Джуді Чикаго, Міріам Шапіро, Джини Пане, Робін Уелш.

Однак, довге відтворення шаблонних уявлень та репрезентацій фемінності завдяки біологічним особливостям жіночого тілесного досвіду разом з ігноруванням соціальних та культурних чинників його конструювання стало причиною дискредитації довіри до концепту жіночності та зумовило критичне вивчення даного явища з позицій постколоніальних та деконструктивістських позицій. Саме тому поняття «фемінної естетики» отримало негативні конотації: «Велика кількість людей, (жінки-митці, письменниці, жінки-композитори), відмовлялася творити до їх ідентифікації з фемінною естетикою або обмежування нею» [53].

При тому, що концепція естетики фемінності отримала велику кількість критики, деякі дослідниці вбачають також позитивні аспекти існування зазначеного виду естетики: «Феміністичний есенціалізм не може дати точного розуміння стосовно потреб та насущних проблем жінок, тому він не в стані показати факт того, що емансипація та фемінізм — суть процесів змін.

Позитивні аспекти феміністичного есенціалізму полягають у тому, що, виступаючи пошуком альтернативи «чоловічому мистецтву», він сприяє початку переоцінки художніх форм, що мають зв'язок із нашим повсякденним оточенням» [61].

Крім того, головним недоліком есенціалістський способу мислення у фемінізмі є його уніфікованість та ігнорування варіативності жіночого досвіду, а також зневажання класовими, соціальними й расовими особливостями втілення фемінності. Однак, потрібно підкреслити, що важливим здобутком есенціалістський тлумачень жіночості у сучасному мистецтві є вироблення аналітичних дискусій та рефлексій з питань сексизму, природи жіночого пригнобленого становища та відтворення гендерних норм.

Зокрема, Джоан Халлоус у книзі «Фемінізм, фемінність та популярна культура», наголошує на двох підходах до проблематизації фемінності: завдяки першому можна обґрунтувати нижчий статус фемінності відносно маскулінності та потребу у досягненні рівноправності шляхом відмови від конкретних жіночих активностей, а також надбань та прийняття тих, що відносять до маскулінності (освіта, професійна та творча діяльність); наступний підхід має базис відкидання «фальшивих» масок фемінності та відкриття «справжніх жіночих цінностей» [69].

Більш того, Халлоус наголошує, що базисним бар'єром у процесі дослідження фемінності вважають залежність критичних феміністичних студій від уявлень про бінарну опозицію фемінної ідентичності.

Загально фемінізм є ідеологією звільнення жінки, через те, феміністські рухи вважали близьким переконання про те, що жінка отримує шкоду через несправедливість у зв'язку зі статтю. У рамках такого широкого формулювання фемінізму розташовані різноманітні підходи до з'ясування причин і чинників утисків жінок.

Разом з тим, Катрін Кіннон наполягала на думці, що сексуальність є головною суспільною сферою, в якій почала формуватися чоловіча влада, тому політична феміністська теорія має тримати фокус на суспільному

конструюванню сексуальності; для цього типу фемінізму зміст пізнання є його політичним фундаментом [54].

Фемінізм присвоїв собі різноманітні дослідницькі методи та теоретичні концепції. Причому, провідним методом фемінізму є «збудження свідомості», адже фемінізм — нове знання на теми старих проблем і питань, власне через що він потребує окремого дослідження у питанні відносин.

Фемінізм – це дійсне протиставлення універсалізму, адже він тримає фокус уваги на аналізі процесу отримання самосвідомості, який є для нього водночас теорією і політичною практикою [43].

Дефініції підпорядковуються їх освітньому рівню та вихованню, визнанням ідеологіям чи расі, до якої вони належать.

Так, феміністки соціалістки чи марксистки, однаково наголошують на зв'язку між статтю і суспільним класом та зосереджуються на визначених в суспільстві відмінностях між жінками та чоловіками. Чорношкірі феміністки звертають увагу на статеві та расові відмінності [24].

Фемінізм охоплює доктрини й ідеології, які зосереджуються на врегулюванні правової, політичної та суспільної рівності жінок з чоловіками.

Дослідницька теорія та практика фемінізму базується на визначених методологічних засадах, котрі передбачають: кількісні дослідження – це аналіз даних, який проводиться базуючись на кількісних методах; якісні дослідження – авторизовані у фемінізмі методи суспільних наук, які мають відношення до методик якісних пошуків: здійснення аналізу змісту досліджень, дослідження випадковостей, представлення учасників.

Сучасні наукові пошуки розглядають фемінізм у контексті новостворених соціальних та суспільних рухів, жінки аналізуються дослідниками як соціальна група, чії права циклічно порушують.

Так, важливе місце у сучасних дослідженнях фемінізму належить правовим концептам, які мають як національний, так і міжнародний характер правовідносин. У такий спосіб, вирішення правової складової фемінізму зараз

пов'язане з функціонуванням європейських та світових міжнародних структур.

Не викликає жодних сумнівів, що новітній етап феміністських досліджень ілюструє потребу пошуку та вивчення правового регулювання даних процесів у глобальному вимірі, створенні правового захисту та поєднання актуальних гендерних питань з новими рухами у соціумі.

1.3. Становлення феміністичного руху у закордонній та вітчизняній політичній науці

Базис феміністського теоретичного напрямку – це гендер – соціально-ідеологічна різниця між чоловіками та жінками. Феміністи наполягають на тому, що гендер складається з концепцій нерівності у владних відносинах та соціальних структурах, займаючи важливе значення як для жіночого, так і чоловічого досвіду. Необхідно зазначити, що феміністський рух кінця 1980–х років заклав основи для досліджень гендерних відносин.

Важливу роль у впровадженні феміністських підходів в теорію міжнародних відносин відіграли три важливих конференції: першою була конференція у 1988 році під егідою часопису «Міленіум: журнал міжнародних досліджень» в Лондонській економічній школі (London School of Economics), друга у 1989 році в Університеті Південної Каліфорнії (University of South California, USC), а третя у 1990 році в жіночому коледжі Велеслі (США, штат Массачусетс), де були представлені перші феміністські дослідження міжнародної політики [4, с. 123].

Провідне місце у вивченні проблематики фемінізму й гендерних аспектів політичної науки займають праці Г. Дідух, І. Добржанської, С. Жерьобкіна, І. Жерьобкіної, О. Іващенко, О. Катан, О. Кісь, М. Пірен, М. Скорик, Н. Степанової, І. Цікул, О. Ярош та інших. Термінологічне обґрунтування гендеру зустрічається в працях С. Айвазової, А. Тьомкіної. Зображення жіночого лідерства належить таким авторам, як Б.І. Гуменюк, Є.А. Макаренко.

Західні колеги, займаючись проблематикою фемінізму та гендеру, мали надбання, котре базується переважно на досвіді закордонних науковців. Кожне проведене дослідження відбувається у рамках науково-дослідної роботи. Серед найпопулярніших українських фемінологів та гендерологів є: В. Архіпов, М. Головатий, Г. Дідух, І. Добржанська, С. Жерьобкін, І. Жерьобкіна, О. Іващенко, О. Катан, О. Кісь, М. Пірен, М. Скорик та інші.

Більшість з них підіймають питання гендерних стереотипів у своїх працях. Так, М. Пірен наголошує на тому, що гендерна стереотипізація є перцепцією, характеристикою статі, а також поширенням статевих характеристик через використання чоловічих та жіночих особливостей без належної уваги їх можливої різниці. Викорінення гендерних стереотипів є головним аспектом боротьби з гендерною нерівністю [10].

Інша проблема, що привертає увагу українських дослідників – жінки політичній сфері та на ринку праці. Так, Т. Марценюк наголошує, що без економічної незалежності жінка не має змоги повною мірою реалізуватися та бути вільною в суспільстві, або сім'ї. Через це основним методологічним підходом до розв'язання багатогранних проблем жінок вважається їх залучення у сферу трудової зайнятості згідно з урахуванням дитородної функції та ергономічних вимог до умов праці.

Велику кількість праць присвячено питанням жіночого руху та іміджу жінок в політиці. Дослідницею О. Кісь було визначено типи образів жінки в українській публічній сфері, а саме: «Берегиня», «Барбі», «Ділова жінка» та «Феміністка». Дослідниця наголошує на тому, що в українському суспільстві жінкам нав'язують образ Матері-Берегині, що у сучасних умовах є некоректним. Це власне і є причиною гендерного конфлікту.

Крім того, альтернативні та нові моделі є не до кінця сформованими та артикульованими у публічному дискурсі, тому виникає складність ідентифікації з ними та незначна популярність серед жінок. Також, дослідниця зазначає, що не тільки серед пересічних громадян, а й серед інтелектуальної еліти суспільства можна спостерігати упереджене розуміння поняття

«фемінізм», що призводить до неефективного функціонування жіночих рухів та організацій, спричиняє їхню низьку популярність та немасовість [16].

Окрім того, чимало дослідників (Г. Дідух, Г. Слабчук, та Л. Трофименко) вважають важливим питання феномену політичного лідерства, а також його подальшого розвитку в українському суспільстві в контексті демократизації. О. Катан займається дослідженням основних напрямів здійснюваної в Україні політики стосовно гендерної проблематики встановлення гендерної рівності. Дослідниці вдалося дослідити рівень гендерної чутливості політичних партій, влади, а також розглянути представленість у них жінок та їхню залученість до процесу прийняття рішень [21].

Українська політолог О. Ярош аналізує розвиток жіночих об'єднань України та їхній внесок у державотворення. Зокрема, авторкою визначено, в яких умовах реалізовувалось становлення їхньої суб'єктності, крім того, Ярош класифікувала жіночі об'єднання відповідно до змісту та напрямків діяльності. Вона змогла довести, що прояви суб'єктності жіночих об'єднань України мають тісний зв'язок з конкретними соціально-економічними та духовними можливостями суспільства. До того ж, цікавими є роздуми української дослідниці стосовно аналізу маскулінних і фемінних держав. О. Ярош, посилаючись на дослідження Дж. Хофстеде, зазначає, що маскулінні країни є наближеними до правової держави, а фемінність, в свою чергу, є фактором встановлення соціально орієнтованої економіки. Швеція – приклад соціальної держави, адже тут ця сфера розвивається та успішно реалізується, таким чином соціальний захист кожної особи у пріоритеті. Ще одним прикладом правової держави можемо назвати США. У США наявний фіксований податок, він є сталим, незалежно від доходів, через це в суспільстві є і мультимільйонери і бідний прошарок, між доходами яких дуже великий розрив. Соціальні держави збільшують податки відповідно до доходів (прогресивне оподаткування), і, відповідно, в такій країні важко простежити за істотною різницею в доходах громадян. Дослідниця зосереджується на питанні соціально-правового розвитку України.

Однак, утверджувати гендерну рівність в недемократичній країні важко, а владу не можна вважати демократичною, у випадку, коли вона не враховує гендерну складову розвитку суспільства [30]. Ще одна вчена, І. Добржанська, наполягає на тому, що українське суспільство в керівництві владних повноважень орієнтоване на чоловіків-лідерів.

І. Грабовська, в процесі здійснення аналізу правових документів в історичній ретроспективі, наполягає на тому, що в Україні є досвід становлення гендерної рівності. В. Архіпов, український вчений, досліджуючи гендерні відносини в управлінських і владних структурах, звертає увагу на гендерній дискримінації в правоохоронних органах, як на головній проблемі гендерної асиметрії. Крім того, В. Архіповим досліджено проблеми дотримання прав людини, переважно гендерної рівноправності у контексті досконалої трансформації української політичної системи [22, с. 56].

Дослідниця І. Цікул здійснила комплексне політологічне дослідження гендерних питань та можливостей розвитку української паритетної демократії. Цікул наполягала на думці, що перед тим, як займатися реалізацією рівноправної діяльності у кожній зі сфер життєдіяльності, а, зокрема, в державотворенні та політиці, повинні створюватися належні підходи для реалізації потужного жіночого представництва у гілках влади. Базисною складовою повинні стати механізми забезпечення розвитку гендерного паритету в електоральних орієнтаціях громадян [34].

С. Айвазовою запропоновано аналіз та виправлення нормативно-правової бази, а також вдосконалення законів з метою створення гендерного балансу. Є. Кочкіна, А. Тьомкіна та інші досліджують роль жінок у політичному процесі та наголошують на тому, що в більшості випадків жінки-політики це маргіналізовані люди, які не представляють інтересів жінок.

Крім того, ними визначено характерні риси жінок-політиків, у порівнянні з політиками-чоловіками:

- вони мають гармонічну комунікацію;
- відповідальніші за свої дії, працездатніші тощо.

Крім того, дослідниці зазначають, що жінка-політик намагається походити на чоловіка та з часом може набувати відповідних якостей [36, с. 140].

Складність із гендерними дослідженнями зумовлена трьома основними факторами: силою патріархальних традицій, новизною тематики та потребою у самовизначенні гендерних досліджень у нинішніх реаліях. Головні засади радикального фемінізму сформувалася в русі визволення жінок, що виник і закріпився у США у 1968 р., а у Франції у 1970 р. Під час першого етапу діяльності радикального фемінізму представниці, яких він об'єднував, наполягали на тому, що з метою зміни ситуації необхідно змінювати свідомість чоловіків. Кожен з випадків нерівного ставлення до жінок у суспільстві було кваліфіковано у вигляді суспільної дискримінації жінок, іноді – чоловічим шовінізмом. Основна складова радикального неофемінізму — аналіз патріархату, що оцінювався як універсальне явище стосовно різних часів і культур. Дискримінація жінок ними трактувалася як первинна у відношенні стосовно інших видів дискримінації у суспільстві. Так, феміністок Руху турбували питання установа фактичної рівності жінок з чоловіками завдяки знищенню розмежень роботи в родині, професійній діяльності, у процесі виконання суспільних і політичних функцій. Ними підкреслювалася вирішальна роль жіночої статі в історії людства.

РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ФЕМІНІСТИЧНИХ РУХІВ НА ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

2.1. Проблеми конфліктності в процесі визнання рівності прав чоловіків та жінок в суспільстві

Конфліктність вважається досить закономірною суспільною обставиною, через те, що окремим особистостям характерні соціальні імпульси й колективізм, а значущість особистості є фактором боротьби за цінності, що переходять до інших поколінь.

Конфлікт був об'єктом аналізу завжди, указуючи однаково на як позитивну, так і на негативну роль конфліктів суспільній діяльності. Розглядаючи конфліктність у аспекті інстинкту виживання Ч. Дарвіна, ми бачимо: завдяки міжособистісним конфліктам між індивідами процес розвитку спільноти є гарантованим, завдяки аргументації протиставленню поглядів й інтересів розкривається істина, тобто коли з'являються питання та протиріччя, можливість розвитку рівноправного суспільства стає набагато вірогіднішою.

При дослідженні гендерної рівності існує дві сторони: частина суспільства, що виступає за традиційні цінності, уявлення гендерних відносин, а з іншого боку – частина суспільства, провідною метою якої є ліквідація сприйняття людей через призму гендерної приналежності, що для традиційного суспільства здається тим самим, що відмовитись від біологічних якостей людини.

Ті особистості, що намагаються бути представниками рівноправності, у звичайному суспільному середовищі трактуються як надто спричинювальні, адже до групи ризику відразу включається інститут шлюбу. Таким чином, на ринку робочої сили буде зростати суперництво, у процесі співпраці ролі особистостей будуть визначатися важче, що спричинить актуальність

активних сутичок з метою руйнування шаблонності, що є базисною складовою уявлення світу великої частки суспільства.

Питання рівноправності досліджується у контексті реалізації однакових можливостей, а саме: культурних та соціальних прав, досягнення незалежності у виборі діяльності, повноправна реалізація у всіх правах, а також викорінення упередженого ставлення за гендером.

Оминаючи факт того, що більшість країн демонструють факт гендерної правової рівноправності на рівні законодавства, переважна кількість жінок страждають від дискримінації. Даний розділ містить детальнішу інформацію стосовно ситуації в Україні, а саме щодо рівня утиску за гендерною ознакою та положення українських жінок у суспільстві.

Найболючішим питанням вважають так звані кліше, тобто звичне та ціннісно-орієнтоване уявлення стосовно конкретних явищ або осіб[38]. Так, кліше є базисною основою для гумору, жартівливих доповідей або зображенні конкретних подій у ЗМІ.

Робота «Суспільна думка» Уолтера Ліппмана надає тлумачення поняття кліше як розуміння особою навколишнього через призму конкретних образів й типів, підкреслюючи, що вони допомагають зберігати час та особисту ефективність, адже у процесі дослідження конкретних речей є трудомістким процесом, тому кліше – найкращий формат розуміння навколишнього світу.

Всі групи не здатні усвідомлюватися індивідом як цілком незнайомі, тобто, що утворюється під час становлення думки індивіда – сприйняття через образ, що формується у процесі особистого порівняння з іншими групами, таким чином створюється упереджене ставлення до аутгруп [30].

Стереотипізація має зв'язок із контролем: виокремлення особистостей через призму «своя група» та «чужа група», надмірна увага до відмежовуваннях спорідненості «своєї групи» та «чужої групи», а також характеристика та протоколювання в конкретних очікувань певної групи [24, с. 257].

Гендерні стереотипи здебільшого є наслідком типізації жіночності та чоловічності, що закріплюється у суспільстві через особи, що власне підпадають під зазначені стереотипи, тобто для кожної з осіб провокується відчуття цілісності із стандартами соціуму. Загально визнаними жіночими образами є мати-благодійниця, просвітитель, домашня робітниця.

Образ чоловіка також є сталим, тобто чоловік це – хижак, сильна та незалежна особистість. У такий спосіб можна простежити за суспільним поділом на групи, що стає причиною розвитку та укорінення дискримінації за гендерною ознакою.

Не менш розповсюдженою формою стандартів у позитивному значенні є комічні ток-шоу, де комізм ґрунтується безпосередньо на типовому відношенню до тих чи інших індивідуальних груп. Поширеним стереотипом можна назвати висвітлення жінок як поганих водіїв, однак вдаючись до витоків це можна легко пояснити. Так, подібні кліше стосовно в бік «слабкої статі» з приводу їх недосконалих навичок водіння є спробою занизити їх соціальну роль, повертаючи їх до гендерних стереотипів, стандартів сучасного соціуму [60, с. 54].

Ґрунтовне вивчення стандартів і чинників, відповідно до яких кожна з категорій володіє відповідними властивостями, робить очевидним факт того, що: лінія шаблонності – це зневажливе ставлення до іншої категорії. Розглядаючи стереотипи на прикладі феміністок, що нерідко піддаються критиці та насмішкам в силу неґрунтовних переконань з приводу їх соціальної активності, можна відзначити найпопулярніші кліше стосовно них, а саме:

- візуальний образ, недостатність «жіночності»;
- масовість фундаментального феміністичного вираження, у вигляді куцої жіночої стрижки показує подолання конкретних рамок щодо довжини волосся, таким чином намагаючись зобразити істинне жіноче ество;
- переважна кількість представниць зображують інакомислення розриваючи шаблонність стосовно одяжі, купуючи речі у стилі унісекс;

- ворожі настрої стосовно чоловіків, не дивлячись на те, що головною ідеєю феміністичного руху є не протиставлення чоловіків жінкам, а викорінення вже сталої у суспільстві системи [59, с. 30].

Переважаюча кількість людей відноситься до феміністичних рухів як до можливості посилення контролю у суспільстві та викорінення патріархату. Однак, такий стереотип є хибним, особливо якщо вдаватися в історію діяльності представниць фемінізму.

Нав'язані стандарти є основним фактором розвитку традиційного погляду, причиною дозволеності на упереджене ставлення та пригноблення останньої групи є саме «популяризація першості» для конкретної групи індивідів. У межах нашого питання актуальним є «маскулінна ідеологія», що дуже наочно зображується у переважній кількості комічних телевізійних передач, адже жартівливе ставлення до усталених стереотипів – базовий метод, що викликає посмішку серед аудиторії.

Не менш важливим питанням є суперечливість заробітної плати. У сьогоденних реаліях можна виміряти деяку гендерну різницю заробітної плати, яка коливається в залежності від робочої галузі.

Не дивлячись на те, що більшість підрядників докладають зусиль з метою скорочення даного відсотку, актуальність зображує наступне: гендерна нерівність стає суспільною проблемою. Однак, не дивлячись на це питання, становлення жінки у суспільстві лише змінює форму дискримінації, не вирішуючи питань самореалізації жінок [62].

Провідним фактором в процесі дослідження проблемних питань жіночої дискримінації є соціальне середовище, адже в ньому створюються й зміцнюються конкретні моделі поведінки, зобов'язання та місце кожного гендеру у соціумі, найбільше це відноситься до дітей, котрі знаходяться у даному оточенні, переймаючи конкретні форми поведінки [67].

Підсумками фокус-груп стосовно досліджень з актуального сприйняття чоловічності є те, що основною ознакою «взірцевого чоловіка» вважається можливість задовольняти доходи для існування.

Супротивне місце займає перелік зобов'язань для «взірцевої жінки»: толерантна, мовчазлива, вдається до консенсусів та відмовляється від полеміки, мудра, ходить на роботу, пильнує за оселею та дітьми, тощо [52].

Таким чином, образ середньостатистичної жінки – це покоївка, яка не має власного голосу у шлюбі, при цьому повинна забезпечувати умови проживання для всіх членів сім'ї. Однак, сучасні умови відображають те, що переважна кількість жінок є соціально активними особистостями, які займаються кар'єрою та саморозвитком, тримаючи фокус уваги на собі, багато сучасних жінок навіть не планують дітей.

Тобто, виникає деякий дисонанс між уявним сприйняттям та дійсністю чоловіків, що згодом долучають інші властивості до загального уявлення стосовно образу жінки. Зазначені фактори стають причиною суперечок у шлюбі, які у подальшому впливають на інших членів сім'ї, в окремих випадках провокуючи домашнє насильство [45].

Економічний базис є показником, згідно з яким визначається місце кожного члена сім'ї, тобто: домашні справи розподіляються відповідно до заробітної платні кожного члена родини, інакше кажучи: у кого заробітна платня вище, той виконує менше домашніх справ або взагалі уникає їх.

Найголовніше місце у родині, як правило займає чоловік, адже родина допомагає покращувати кар'єрний потенціал чоловіків, тобто простежується подвійна мораль, адже жінка, якій належить роль матері, отримує побіжне ставлення з боку роботодавців.

Не беручи до уваги факт того, що жінка може займатися важкою роботою, отримуючи меншу заробітну платню, повертаючись додому вона проходить через так звану «модифікацію» у роль піклувальниці, домашньої господарки.

Згідно з підсумками UNFPA 2018, у сучасному суспільстві маскулінізм – це відношення чоловіків стосовно гендерних стереотипів і насильства стосовно жінок, а головні фактори домашнього насилля це: «Циклічна вибагливість та дорікання зі сторони членів сім'ї або партнера»

- 37%, «Незадоволеність фінансовим становищем»- 33% й «Погані звички зі сторони члена сім'ї (наркоманія тощо)» [27].

Таким чином, прояви насилля у родині відбуваються в силу несприятливого середовища усередині сім'ї. Головними факторами насилля є:

- брак соціальних навичок, який провокує насильство через відсутність розуміння між членами родини;
- зловживання забороненими речовинами.

2.2. Досвід зарубіжних країн у забезпеченні гендерної рівності в суспільстві

Гендерну стратегію визнано найважливішим документом, який характеризує ідею гендерної рівності на політичному рівні, зображуючи її мету, вектори пріоритетної діяльності та основні положення. Гармонізаційними регуляторами гендерної нерівності вважають органи державного управління, головним напрямком діяльності яких є викорінення нерівності за гендерною ознакою і надання належного захисту людських прав.

Використання даної програми є механізмом організації державної гендерної політики та її управління зі сторони соціуму, крім того вона може тлумачитися як закріплення соціальної стійкості. Її метою є:

- розкриття порядків та зобов'язань сьогочасного розуміння гендерної рівності в аспекті політичного й суспільного життя;
- визначення можливостей росту державного соціального захисту в рамках гендерної демократії, яка стане гарантом реалізації соціально відповідальної політики та фактором розвитку суспільної свідомості з рівними правами;
- покращення показників суспільно-політичної культури, відстеження факторів для саморозвитку соціуму, гарантія рівності для кожного гендеру у будь-якому напрямку діяльності.

Зараз широковідомим є гендерний мейнстрімінг, тобто злиття гендерної рівності та державного управління з дослідженням гендерної нерівності у ролі тривалого багатозначного руху [71].

Термін «мейнстрімінг» має декілька трактувань – інтегрування, комплексний підхід до проблем гендерної нерівності.

Гендерний мейнстрімінг – це схема ініціації гендерних питань у контексті суспільства, яка реалізується за допомогою формування системи її дослідження під час прийняття політичних рішень.

Відстежуючи процес розвитку даного інтегрування слід зазначити, що воно зростає відповідно до активності закордонних міжурядових і національних організацій. Можна дослідити реалізацію даного підходу на прикладі таких країн ЄС як: Фінляндія, Нідерланди, Швеція, Данія.

Ця схема проектує, що кваліфікація політичних діячів та урядовців стосовно реалізації гендерної рівноправності буде невіддільною деталлю їхньої спеціалізації.

Існує думка, що використання системного підходу не зможе стати гідною альтернативою для чинних устроїв у питанні забезпечення рівноправ'я, він виступає, швидше, як нова фундаментальна стратегія і доповнення до традиційної політики в цій сфері. Кожен підхід – як традиційний, так і комплексний – мають бути застосовані окремо.

Так, кожна країна має витлумачувати та детально адаптувати концепцію, беручи до уваги місцеві умови. Використання систематичного підходу є допоміжним для стимуляції розвитку всіх напрямків, які тримають вектор на реалізацію гендерної рівноправності в соціумі [77].

План розвитку та реалізації гендерної рівності на сесіях ООН та в кожній похідній від ООН організації, досліджується у контексті світової мети, а вектор росту, призначення та мета роботи кожного з інститутів, розглядаються у контексті проблеми в реалізації всіх потреб індивідуумів [48]. Розглядаючи світову стратегію становлення суспільства гендерної рівності, необхідно розглядати його поряд із процесом розбудови демократії. В умовах активного

розвитку гендерних процесів можемо виокремити світові тенденції гендеризації, що зображуються у документах та міжнародних актах:

- наближення змісту у підходах національних державних механізмів до гарантування рівноправ'я;
- зближення рис та характерних ознак законодавчого закріплення у різних державах світу, регіонах, національних суспільствах;
- процес глобалізації гендерної впорядкованості світового співтовариства;
- закріплення національних державних механізмів стосовно конституційного надання рівноправ'я;
- правове фіксування гендерної рівності у контексті національного суспільства;
- покращення впливу гендерної ідеології стосовно свідомості населення світу, регіонів, національних суспільств;
- поширення форм гендерної демократії в національних суспільствах, регіонах, світовому співтоваристві, що змінює їхнє обличчя і порядок життя;
- опанування гендерного змісту у діяльності політичних партій і громадських об'єднань;

У процесі становлення суверенної особистості, з обізнаності потреби в однакових свободах та принципах, їх реалізації на державному рівні є обов'язковим з метою досягнення об'єктивності та незалежності у самоврядуванні [54].

Дуже важливим світовим стратегічним завданням можна назвати гендерне квотування. Гендерні квоти можна визначити як засіб полегшення спричинених гендерною нерівністю в кожній із суспільних сфер проблем шляхом надання легітимної політичної трибуни з метою акцентування на проблемних питаннях та виконання певних потреб суспільства.

На даний момент гендерне квотування – це деяка форма позитивної дискримінації тобто сукупність заохочень, заборон і компенсацій, які спрямовані на покращення соціального статусу жінок.

Говорячи про норми стосовно однакового відношення до жінок та чоловіків, варто акцентувати на тому, що вони є невіддільною частиною первинного та вторинного законодавства ЄС. Кожен з яких закріплено статтями Амстердамської угоди 1997 року й розміщено в директивах ЄС.

Країнами Британської співдружності масово реалізовується політика гендерної рівності в сфері офіційної влади. Політична воля є головним чинником розвитку даної політики.

Так, було сформовано гендерний метод контролю, який характеризується як залежний порядок процесів, що є в чинних організаційних межах з метою управління, проектування, перевірки та розширення головних векторів політики гендерної рівності в кожній області виконання дій для отримання максимальної гендерної рівності. Конституція такої політики повинна гарантувати міцний та надійний правовий базис для втілення зазначених вище цілей.

Основним елементом гендерної концепції управління вважається гендерний колектив управління, до складу якого входять стабільні помічники, які працюють у департаментах.

Головною метою урядового комітету є надання допомоги та оборони згідно з ключовими стандартами держслужби, керуючись такими аспектами як: стабільність, порядність, моральність та нейтралітет.

Політика підтримки нейтральної позиції уряду втілювалася шляхом її реалізації та розвитку.

В процесі втілення порядності та моральності бралися до уваги жіночі права як особистості у процесі конкретизації головних течій гендерної політики [41].

Країни північного регіону – Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія й Ісландія гендерні питання вирішували оптимальніше. У 1952 р. вони

сформували Раду північних країн. Її основною діяльністю є поступова та амбіційна реалізація ідей рівноправності.

Швеції належать найвищі показники гендерної рівності. Переважна кількість державних установ мають відносно однакове відображення. Відсоток жіночий вакансій є одним з найбільших у світі - 79 %.

Крім того, в даній країні не спостерігається демографічна криза, а показники відтворення населення є достатньо високими. Дуже гнучкий та прогресивний порядок суспільного задоволення надає можливість вільно комбінувати і робочу діяльність, і родинні обов'язки.

Основна ціль гендерної політики досліджуваної країни - однакові права у суспільстві та і реалізації приватного життя. Власне через це працюють спеціальні органи правління, зобов'язаннями яких є надання рівноправності.

Організація компетенції гендерної рівності була сформована у 1980 році. Вона несе відповідальність за рівноправність на ринку праці, ВНЗ, сфері дипломатії. Кожен з громадян має можливість використовувати консультації відповідального за права людини (омбудсмена), у випадку, коли вони стали жертвою дискримінації, наприклад, до них проявили несправедливість у справі відпустки. Таким чином, омбудсмен повинен слідкувати за реалізацією наступних законів:

1. Дотримання рівноправності й, відповідно, рівних можливостей на ринку праці.
2. Однакове відношення до студентів у ВНЗ, що є гарантом рівноправної середі у ВНЗ.
3. Недопустимість прояву дискримінації або образливого відношення до дітей і школярів, що є гарантом рівноправної середі у школах, дошкільних закладах і т.д.
4. Заборона дискримінації за статевою приналежністю.
5. Вакації з піклування за малюком, дотримання інтердикції на прояв дискримінації [47].

Таким чином, вищезазначені закони є гарантом ініціатив та максимальної ефективності реалізації гендерної рівності, а також застерігання дискримінації за статевою ознакою.

Рівноправність повноважень та діяльності:

- кожний індивід незалежно від гендеру наділений рівними правами;
- кожний індивід незалежно від гендеру має однакові права на здобуття незалежної освіти та трудової реалізації, з метою отримання економічної автономії;
- кожний з індивідів незалежно від гендеру має рівні відповідальності стосовно домашньої праці й однакові можливості надання й отримання догляду.

Насильство проти жінок регулюється службами допомоги жінкам. Так, у Швеції представлені на національному рівні дві корпорації. Першою є державна корпорація підтримки жінок (ROKS) та асоціація служб допомоги жінкам (SKR). Асоціацію служб допомоги жінкам було сформовано для дослідження та вирішення проблемних питань стосовно дітей. На території усієї країни є чинними близько 160 служб підтримки жінок, працівниками яких є волонтери у переважній кількості [42].

Європейський союз в подоланні гендерних питань встановив програму, що придбала найменування «дорожня схема до рівноправності чоловіків і жінок – 2006-2010». Новітній план, що складається з 21 заходу, оприлюднила Європейська спецкомісія 3 березня 2006 року. Здійснення цього плану сприяло досягненню максимальної відповідності умовам життя та праці для чоловіків і жінок, дало можливість проголосити впевнену війну насильству і торгівлі людьми, перш за все жінками.

Новоухвалена «дорожня карта» встановила 6 пріоритетів у 2006-2010 згідно з досягненням гендерного рівноправ'я. По-перше, мається на увазі формування однакових обставин не залежно від статі з метою звершення фінансової незалежності, кращої рівноваги між роботою, особистим та

сімейним життям. Крім цього, гарантований доступ чоловіків та жінок до залучення в прийнятті рішень теж встановлений як одне з провідних завдань спільно з подоланням насильства і торгівлі людьми. У свою чергу серед основних завдань – суперництво з гендерними стандартами у світі та поширення гендерної рівності поза ЄС.

Здійснення кожного з пріоритетів забезпечується поряд із спеціально розробленими заходами, наприклад, заохочення підприємництва серед жінок, прищеплення засад гендерної рівності в школах.

Так, 2007 рік було оголошено Європейською комісією роком однакових можливостей для всіх. Своєрідний упор було зроблено на перегляді законодавства з точки зору гендерних взаємин.

Головним правилом повинен бути принцип, згідно з яким Європейська комісія приймає рішення при перегляді законів з різних питань в державах – членах ЄС «краще менше законів, однак кращих законів». До 1 січня 2008 року розпочав службу новий Європейський інститут гендерної рівноправності. Крім того, «дорожня карта» завбачає організацію мереж державних установ, що будуть виконувати роботу винятково орієнтуючись на проблеми нерівноправності, гарантуючи підтримку та оборону всім, хто став жертвою дискримінації [44].

У 2003 році головним напрямком діяльності уряду Великобританії у сфері запровадження гендерної рівності стало врегулювання створених за вказівкою торгового департаменту гендерних угод для департаментів, зважаючи на гендерні показники.

Пріоритетами були: покращення показників рівноправності відповідно до ряду свідчень до 2006 року, у тому числі надання робочих місць в органах влади для жінок та однакової заробітної плати.

Подальшим кроком уряду стала відповідальність реалізації рівноправності в системі державного управління. Ця відповідальність спричинила затвердження декількох норм для органів державного управління:

служувати реалізації рівноправності за расовими ознаками, а також для інвалідів.

Таким чином, стратегія правових тенденції Великобританії – змусити органи державного управління проводити активну політику, спрямовану на ліквідацію гендерної дискримінації. Так, шляхом «дорожньої схеми до рівноправності чоловіків і жінок – 2006-2010» було досягнуто максимальну відповідність гендерної рівності, реалізовувалось суперництво з гендерними стандартами у світі та почала поширюватись гендерна рівність.

2.3. Особливості розвитку феміністичного руху в Україні

В інтересах розширеної обізнаності нинішніх умов жіночого руху, потрібно звернутися до витоків становлення феміністичного руху саме в українському суспільстві.

Варто зазначити, що пострадянський простір принципово не відносить себе до прихильників рівноправності – подібні рухи сприймаються із застереженням. Однак, якщо дослідити історичні витoki, в українському суспільстві боротьба за правову рівність була актуальною завжди.

Таким чином, установи, які ставали гарантом захисту від жіночої дискримінації, почали своє існування на період першої половини ХХ ст.

Через низькі показники розвитку дисциплінарного навчання в українському суспільстві, актуальним питанням було покращення освітніх показників, це і є передумовою створення жіночих об'єднань [49].

Боротьба жінок за право на вищу освіту розпочалась майже на початку ХХ ст., і ми насправді можемо назвати це початком перевороту, адже виші на той період мали гендерне виокремлення тобто були «не для жінок».

Педагог Люда Ожигіна попрямувала з розмовою про вступ до медичного вишу до куратора з Харківського шкільного округу в 1861 році.

Надалі послання перейшло від куратора до міністра загальнонародної освіти і царя Олександра II. Однак вирішальною була думка Медичної Ради,

яка повідомила про те, що надає їй допуск до відвідування лекцій. Це було успіхом, який став ґрунтом для подальшого доступу дівчат до кола учнів та можливості отримання вченого ступеня [52].

Наступним було рішення зі сторони професорів саме університету, яким був ухвалений дозвіл до відвідування лекцій та складання екзаменів [53, с. 41].

Забезпечення рівноправного освітнього допуску є найважливішою подією, адже вона є переломним етапом у процесі надання свободи для жінок. Сьогодні існує величезна кількість відомих романісток, лікарів, міністерок та вчених. Всі вони є рушієм розвитку нашої історичної спадщини.

На початку ХХ ст. почала розвиватися концепція так званої «допомоги самому собі». Її головною ідеєю була підтримка у пошуках робочого місця для кожної жінки. Основоположниками даної концепції зазвичай були жінки зі статусом та освітою. Ідейні витoki створення такої концепції належать Марії Вілінській, яка, сформувавши перекладацьку жіночу громаду, змогла знайти видавця однодумця.

У такий спосіб, відомий на той час «Журнал перекладів», який був орієнтований лише на переклади жінок, зміг утриматися, проте не довго [52, с. 112].

Відповідно до роду занять кожної учасниці руху, формувалися аналогічні організації, в яких, власне, жінки могли отримати психічну або фінансову допомогу. Згодом основною ідеєю таких товариств було надання захисту для всіх учасниць організації. Будувалися бюджетні притулки, за потреби проводилося лікування, гуртожитки для дітей, навіть освітні комплекси [55].

На стику ХІХ та ХХ ст. жіноче угруповання Наддніпрянської України розгортає протистояння для захисту за своїх прав, а громадянські та політичні права розглядаються учасницями як право захисту їх прав.

До 1905 року політичні жіночі організації в цілому не існували, однак сформувався СРЖ (Всеросійський союз рівноправності жінок). Провідною ідеєю даної організації була рівноправність на політичному рівні.

Вперше Петроградська вулиця побачила жіночий протест 19 березня. В якості протесту жінки вирішили звернути на себе увагу. Причиною акції стало обмеження у виборчих та повноцінних громадянських політичних правах [59].

Перша глобальна жіноча асоціація була сформована у 1917 році відомою політичною діячкою Міленою Рудницькою під назвою «Союз українок». Метою даної організації було підвищення морального духу серед жінок, формування умов для удосконалення освіти, отримання робочих місць. Дане об'єднання мало 60 тисяч однодумців, у Європі на період ХХ століття воно було наймасштабнішим. Радянська влада скасувала СУ на період 1939 року, проте через 50 років його відновили, він функціонує і в наші дні [52].

На даному етапі українські жіночі рухи є невизначеними. Однією з наймасштабніших вважається організація «Femen», однак в українському суспільстві до неї мають негативне відношення. Однією з причин є дуже сумнівні способи самовираження (протести без одягу). Через це склалося досить упереджене ставлення до даної організації. Адже у такий спосіб вони виражають протекцію феодалізму та сексизму.

Хибне уявлення стосовно протестів й ідейності організації стають причиною неправильного трактування феміністичного руху в українському суспільстві в цілому. ЗМІ також однобоко транслиують питання феміністичного руху, адже багато інших рухів залишаються проігнорованими, у такий спосіб формується неправильна суспільна думка.

Попри осуд, вищезазначена спільнота не припиняє проведення мітингів, дотримуючись своєї манери демонстрації протесту не лише на тенетах українського суспільства, однак і закордоном також.

Серед учасниць - жінки різних країн світу, які не бояться демонструвати свою позицію. Наприклад, одна з учасниць об'єднання вирішила виступити на день матері з приводу питання вільного годування груддю привселюдно в 2018 році у Ватикані.

Однак, Яна Жданова – найпопулярніша представниця даної організації, вважає, що ідеологія й повнота руху значно послабилася.

Головною причиною є те, що основоположники даної групи перестали брати участь у її розвитку, натомість прийшли нові обличчя, які перетворили змістовну організацію на «демонстративну категорію».

На вітчизняному просторі також створювалися такі жіночі об'єднання як «Свободна» й «Феміністична Офензива». Однак, необхідно зазначити, що вони не набули такого розповсюдження. Учасниці першої організації вели активну боротьбу за жіночі права на аборт, постійно виступаючи з протестами, проте зараз про діяльність даної організації вже 13 років нічого не чути.

Щодо «Феміністичної Офензиви», то організація визначає себе як окрему та незалежну одиницю, яка функціонувала з метою тотального викорінення патріархату, стимулювала жінок приєднуватися до організації мітингів. Головною ідеєю організації було вирішення проблемних питань з прояву расизму, дискримінації по орієнтації та сексизму [65].

Так, активність Femen відстежувалася та завжди зображувалася у медіа, а ось суспільно-політична робота інших двох організації в ЗМІ повністю ігнорувалася. Крім того, у мережі Інтернет взагалі немає згадок про функціонування організації «Свободна», а сторінка «Феміністична офензива» постійно видалялася через «ненадійність», однак на період 2017 року її повністю відновили.

Після демонстрації в ЗМІ виключно гучної інформації, фемінізм у суспільстві прийняв хибну інтерпретацію.

Однак, таке становище є характерним не лише для українського суспільства. Так, більшість Інтернет платформ зображують негативне ставлення до захисників фемінізму. Найбільшому обговоренню підлягають ідеї та способи реалізації рівноправності в контексті жіночих об'єднань.

Розглядаючи важливість суспільно-політичної активності вищезазначених жіночих об'єднань в контексті української спільноти, необхідно виокремити те, що:

- це є перші сталі феміністичні групи, які функціонували, не використовуючи допомогу державного управління під час протистояння дискримінації;

- поведінка феміністок не є підпорядкованою спонсорству або грантам;

- їх соціальна позиція піддавалася критиці, однак ідеї жіночих об'єднань залишалися сталими.

Період 2014 року можна назвати нереалізованим шансом організації новітньої громадської системи для українського суспільства. Інакше кажучи, наше суспільство звертається до несправедливості у відношенні до конкретної категорії людей [54].

Так, провідні мотиви «часу фемінізму» можна назвати парадоксальними. Адже вони репрезентують перевершений суспільний устрій, що в умовах реальності є малоімовірним. Однак, важливо підкреслити, що основним є не реалізація перевершеного суспільного устрою, а процес й правильна стратегія, що будуть використані для формування «часу фемінізму» в Україні й отриманні результативного викорінення дискримінації.

Акції, що проводилися феміністками у 2014 році на Майдані були аргументовані зрозумілою позицією. Дуже наявним було підтримання ідеології «часу фемінізму», проте дана ідеологія стала менш пріоритетною. На її зміну прийшла ідея «часу нації», основними цінностями якої є реалізація за рахунок інших [54].

Попри нереалізовані перспективи «часу фемінізму», можна спостерігати за становленням даної діяльності та розповсюдження антимилітарних тенденцій й антинаціональної ідентифікації в українському суспільстві.

Діячі даної групи існують без керівників, розгортаючи свою діяльність на просторах медіа або розгортаючи масові мітинги.

Так, саме після Євромайдану більшість стереотипів, якими заперечується виокремлення в українській армії гендерного розрізнення,

набули більшого поширення серед військовослужбовців жінок. Такі стереотипи можна поділити на такі групи:

- гендерно-детерміновані стереотипи, через які структурується військова діяльність на чоловічу та жіночу. У такий спосіб обумовлені кліше, через які кваліфікаційний потенціал військових жінок може бути визнаний вище від можливостей чоловіків, у конкретних видах військово-професійної діяльності виявлено у 57% військовослужбовців жінок. Так, базуючись на даних стереотипах, випливає уявлення про те, що жінки військовослужбовці є конкурентоздатними у видах військово-професійної діяльності, де є необхідними такі особистісні якості як увага, посидючість, витримка, пунктуальність, а до таких видів військово-професійної діяльності не належать бойова діяльність (здійснення управління операціями та бойовими діями, участь в операціях і бойових діях, диверсійні операції в тилу ворога), що мають відношення до фізичних перевантажень.

- стереотипи, згідно до яких заперечується виокремлення в українській армії гендерного розрізнення. Так, у професійній армії всі військовослужбовці – фахівці вищої кваліфікації (незалежно від статі) є однаково ефективним на будь якій посаді.

- стереотипи стосовно домінуючої ролі жінки в армії. Наявність стереотипів про те, що сучасний чоловік не може бути ефективним військовослужбовцем, на якісному рівні виконувати службові обов'язки, з легкістю відноситись до проблем та звільнення з роботи, є індикатором присутності зламу на тенетах сучасної України.

Актуальності не втрачає й блокування поширення в армійському середовищі та стереотипів стосовно домінуючої ролі жінки в армії. Подібні кліше визначають ворожі настрої один до одного з боку кожного гендеру.

У свою чергу починають формуватися несприятливі настрої, які призводять до суперечностей серед військових, як результат: погані показники бойового злагодження.

Перспективним вектором теоретичного й експериментального пошуку можна назвати: дослідження гендерних відмінностей у представників різних армійських соціальних груп.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ

3.1. Вплив феміністичних рухів на розвиток системи державного управління в країнах ЄС

Через постійний постійний світовий розвиток питання гендерної модифікації набуває особливої актуальності. Зараз темпи гендерних змін, їх характер та перспективи можна уявити виключно досліджуючи їх в середовищі інтернаціональних гендерних трансформацій, що розвиваються за допомогою економічної, політичної і культурної взаємодії.

До подібних трансформацій відносяться:

- реалізація перебігу гендерної рівності на світовому рівні;
- поширення ініціативності жінок в кожній зі сфер життя суспільства й привнесення нею нового в реально чинні, історично зумовлені суспільні форми поведінки, здебільшого чоловічої;
- раціоналізація адміністрування громадських структур та їх діяльності;
- збільшення жіночого лідерства, інакше кажучи залучення жінок до відповідальності в державних структурах;
- ініціативне опанування жінкою новітніх методів інформації, з поступовим привнесенням атмосфери гендерного співробітництва [51].

До світових тенденцій такої гендеризації, що змогли знайти документальне зображення у міжнародних актах, можна віднести:

- глобалізація гендерної впорядкованості світового товариства;
- збільшення сили принципів рівноправності у суспільстві;
- введення рівноправного народовладдя у світовому товаристві, що змінює їхнє обличчя та порядок життя;
- процес гендеризації у сфері економіки та політики;

- узаконення гендеризації у світовому товаристві;
- правильне тлумачення гендерної рівності у політичній діяльності;
- формування суверенної особистості з розумінням необхідності й почуттям потреби у рівноправ'ї, правового забезпечення як умови самоутвердження й освоєння справедливості й свободи самовираження [43].

Вчена Т. Мельник акцентує увагу на кожній з модифікації гендеру сьогодення. Вважаючи, що уваги також потребує питання гендерної активності чоловіків.

Дослідники також до тенденцій відносять надання гендерної рівності. Зокрема, підкреслюється: «ЄС розвивається в питанні реалізації рівноправності. А українське суспільство навпаки регресує» [40].

Торкаючись теми головних векторів розвитку з метою реалізації рівноправності ЄС, Німеччина визначилася з деякими пріоритетами:

- підвищення цінностей сім'ї;
- дотримання рівноправності у всіх сферах життєдіяльності.

Державне управління Португалії (липень грудень 2007 р.) виокремило декілька важливих векторів діяльності: зайнятість та розвиток підприємництва серед жінок, узгодження сімейного і професійного життя, викорінення гендерних стереотипів та насильства, здійснення аналізу гендерного об'єднання.

Так, Словенія у процесі головування у Раді ЄС у 2008 проголосила такі пріоритети, як подолання гендерної нерівності, збільшення можливостей для приєднання жінок до соціального життя [37].

Європейська «дорожня карта до гендерної рівності 2006–2010» визначає сім пріоритетів, а саме: однакова економічна незалежність для кожного з гендерів; можливість поєднання роботи та приватного життя; викорінення дискримінації; розвиток гендерної політики на міжнародному рівні [51].

Так, можна сказати що Європейська «дорожня карта до гендерної рівності 2006–2010» сприяла теперішньому місцю жінки у політиці. Так, сучасні жінки займають важливі посади.

Чудовим прикладом є Ангела Меркель, яка вистояла в фінансову кризу 2008 року, нерідко граючи на міжнародній арені роль антикризового менеджера. І досить вдало, як показав час: до 2018 року не тільки Німеччина, але і Європа підійшли в непоганий економічний спосіб життя. В ЄС, нарешті, знижується рівень безробіття, і провідні європейські економіки демонструють зростання.

Ще одним впливовим діячем є Мая Санду — перша жінка президент Молдови, яка теж веде політичну боротьбу з корупцією, займається розширенням робочих місць в країні, щоб не було необхідності залишати сім'ю, їдучи на заробітки, говорить про зближення з Заходом.

Не менш яскравим прикладом є Урсула фон дер Ляйен — німецький та європейський політик, голова Єврокомісії. Вона стала першою жінкою в історії Німеччини, яка очолювала міністерство оборони ФРН. Урсула прийшла в політику у 2003 році, коли була обрана в ландтаг Нижньої Саксонії.

У 2005 році вона була призначена федеральним міністром в команді Ангели Меркель. З 2009 по 2013 рік — міністр праці. З 2013 по 2019 рік — міністр оборони Федеративної Республіки Німеччина, перша жінка в історії ФРН на цій посаді. З 2019 року — голова Європейської комісії.

Таким чином, у Європейському Союзі головними перспективами забезпечення рівноправності є: ініціативне залучення жінок в політичне середовище; організація управлінської політики; підвищення економічної спроможності жінок, розвиток жіночого підприємництва).

Політика гендерної рівності сформована на ідеях рівноправності, незалежності та зобов'язань й відтворення питань дискримінації за гендерною ознакою, базуючись на бажаннях й труднощах як жінок, так і чоловіків, відображаючи реальне місце та проблемні ситуації обох статей в суспільстві.

3.2. Механізми впровадження гендерної політики в системі державного управління України

Для належного розвитку суспільства необхідно, щоб методи гендерного підходу були невіддільною частиною всіх політичних напрямів. Зараз проблема гендеру набуває особливої значимості. Питання гендерної рівності вже не розглядається як окреме питання, воно розглядається в урядовій законодавчій базі й ключових напрямках соціального прогресу [69].

Переваги гендерної рівності для сектору державного управління:

- задоволення представницького персоналу в захисних установах;
- потужна зворотна реакція на запити зі сторони громадськості;
- створення робочих умов та ефективність робочої обстановки;
- позитивні настрої зі сторони громадськості;
- створення недискримінаційних умов в захисних установах;
- утвердження гендерної рівності.

Основний Закон забезпечує однакові повноваження для представників кожної статі. Однак, розглядаючи питання реалізації даного положення, урядова система положення є неефективною. Дослідження законодавчої системи, враховуючи гендерні аспекти, допомогло виявити, що кожне законодавство має обмеження для кожного з гендерів, включаючи кодекс про шлюб та сім'ю.

Таким чином, для України основним вектором є вирішення проблеми деталізованого продукування політики гендерної рівноправності через процес росту громадської обізнаності. Закон «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок» виокремив такі напрями державної гендерної політики, як:

- уникнення дискримінації за ознакою статі;
- використання позитивних дій;
- надання рівноправних умов об'єднання домашніх та кваліфікаційних зобов'язань;

- гарантована допомога сім'ї, організація свідомого батьківства;
- розвиток та популяризація серед жителів України культури гендерної рівноправності, просування освітньої роботи в цій області;
- охорона співтовариства від даних, націлених на дискримінацію за статевими ознаками [49].

Процедура демократизації і гуманізації суспільства складається з формування однакових здібностей з метою самореалізації кожної людини, не дивлячись на соціальне походження, національність і т.д. Зараз наявними є труднощі прийняття політики рівноправності. Так, можна помітити незадовільну результативність державного механізму по частині рівноправності.

Нереалізація Україною обов'язків у галузі суспільних взаємин суперечать задекларованій загальнодержавній політиці одноправності. Інтернаціональні обіцянки згідно гендерної рівноправності також не реалізуються.

Для прийняття у світі гендерного рівноправ'я влада брала на себе деякі зобов'язання, серед яких: вдосконалення інституціональних механізмів надання рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків, утворення національного гендерного ресурсного центру і розширення мережі гендерних ресурсних центрів у регіонах.

Неефективність просування гендерної рівності в Україні можна пояснити тим, що чинній правовій системі, яка гарантує гендерну рівність, характерні недостатність економічних підстав, а системи ревізування та контролю над реалізацією положень питання рівноправності вимагають покращення.

Україна взяла на себе зобов'язання стосовно реалізації головних міжнародних зобов'язань із забезпечення гендерної рівності. Наша держава вирішила прийняти Цілі Сталого Розвитку (ЦСР), тобто долучитися до Пекінської Декларації й Платформи Дій (ПДПД) під час 4-ї Світової Конференції Жінок проведеної у 1995 році, ратифікувавши головні договори

з прав людини, включно з Конвенцією 1980 року стосовно ліквідації всіх форм дискримінації з питання жінок, а також закріплений до неї Факультативний Протокол. Владою було прийнято державний проект згідно реалізації Конвенції.

Утверджена на період 2014 року домовленість про Асоціацію між Україною та ЄС вимагає забезпечення однакових потенціалів у областях влаштування на роботу, освіти, у світі також ухвалення резолюцій незалежно від гендеру.

Гендерну Рівність закріплено в Конституції України. Підтверджено муніципальну громадську програму надання однакових прав і можливостей для жінок та чоловіків на період 2021 року. Утримується напрямок на зміцнення інституційних засобів комплексної реалізації гендерного рівноправ'я з метою подолання інституційних обмежень в області гендерного рівноправ'я. Законодавчою базою України стосовно гендерної рівності є Стратегія та План Дій у сфері прав людини, що були прийняті 2015 року, мета яких - гарантування однакових прав та можливостей для жінок й чоловіків в усіх сферах життя. Ухвалення Урядом Національного плану дій з реалізації резолюції Ради Безпеки ООН 1325 є безумовно важливим кроком у напрямі реалізації в Україні повістки «Жінки, Мир, Безпека», яка має за мету укріплення інституційних механізмів та реалізації гендерної рівності з комплексним підходом до викорінення інституційних обмежень у сфері гендерної рівності.

Зрештою, у 2017 році Україна внесла правки до законодавства стосовно запобігання домашньому тиску, криміналізувавши дане правопорушення, згідно до положень Конвенції Ради Європи з питань запобігання насильства й викорінення подібних проявів (згідно нератифікованої Стамбульської конвенції).

Україна має малопотужну концепцію правозастосування (добровільність або вибірковість виконання законодавства). В умовах дуже

нелояльного законодавства з охорони прав людей, механізми здійснення контролю є досить нестійкими.

Інституційна сутність української концепції складається з поєднання жорстких законодавчих законів та суспільної практики неофіційних домовленостей, що дають можливість ухилитися від законодавства. Таким чином, еластичність такої концепції гарантує право уникнення реалізації законів.

Зараз відбувається процес інтеграції гендерних аспектів в професійних комунікаціях фахівців інститутів захищеності і оборони.

Відповідно, з метою ефективного використання ІСБО потенціалу особового складу має місце повна інтеграція військовослужбовців обох статей. Зі сторони жінок може бути привнесено в діяльність ІСБО багато переваг, зокрема: покращення контактів та ефективності домовленостей спільну з представниками громадянського суспільства.

Необхідно зазначити, що після впровадження гендерної політики значно змінилася ситуація в Кабміні. Раніше в уряді високі посади займали 13% жінок. З двадцяти п'яти міністрів лише три жінки – віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції І. Климпуш-Цинцадзе, міністр освіти Ю. Гриневич і У. Супрун, яка обіймала посаду міністра охорони здоров'я.

Однак зараз, вже оновлений Кабмін складається з 15 міністерств замість 19, які були в уряді В. Гройсмана. До нового Кабінету міністрів входять 17 міністрів замість 25. Найвищі посади займають 33% жінок. З 17 членів нового уряду 11 – чоловіки, 6 – жінки: міністр з питань розвитку громад та територій А. Бабак, міністр фінансів О. Маркарова, міністр освіти і науки Г. Новосад, міністр охорони здоров'я З. Скалецька, міністр соціальної політики Ю. Соколовська.

Таким чином, можна підсумувати, що гендерний спів зв'язок у сфері публічного адміністрування має користь для представників чоловічої статі.

Однак, останнім часом спостерігаємо збільшення кількості жінок у згаданій сфері. На нашу думку, якщо така тенденція з роками буде лише зростати, то можливо стане розглядати прийняття в громадському управлінні гендерного рівноправ'я, що вважається однією з властивостей правової держави, займає істотну роль в реалізації становлення міцного співтовариства та перебуває у фокусі економічного й соціального розвитку.

3.3. Законодавство у сфері гендерної політики

У порівнянні з появою терміну та відповідними правовими стандартами ідея рівності виникла значно раніше.

Статтею 2 Загальної Декларації прав людини ООН від 1948 року було вперше закріплено норму гендерної рівності: «Всі люди мають однакові права й свободи, незалежно від походження, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, соціального чи станового походження, майнового або іншого стану».

Дана норма, авторами Декларації якої є люди, що пережили Першу, а також Другу світові війни, зумовлювала спрямованість подальшого формування думки у суспільстві. Так, незважаючи на відмінності, люди рівноправні у власних правах, незалежно від гендеру. Тим часом, зазначена стаття аж ніяк не вважалася юридично неухильним інтернаціональним актом.

Одним з перших міжнародних актів є Статут ООН 1945 року, що зміг однозначно закріпити положення рівноправності як головної базисної складової для соціального прогресу й поліпшення умов життя.

Головним завданням, згідно до його положень, ООН визначила важливість віри «в головні людські права, повагу й цінність людини в цілому, а також паритетність, рівні права будь-якої нації».

Реалізація та прийняття даної норми засвідчує обізнаності у питанні неподільного зв'язку між прогресивним розвитком людства й забезпеченням рівноправності.

Є очевидним те, що стандарти рівноправності у подальшому впроваджувалися й останніми міжнародними договорами ООН й спеціалізованими установами ООН з прав людини.

Їх можна знайти в Міжнародному пакті стосовно громадянських й політичних прав, Міжнародному пакті 1966 року стосовно соціальних, економічних й культурних прав, та багатьох інших документах.

Зараз можна прослідкувати за активізацією діяльності сучасних міжнародних організацій у питанні забезпечення гендерної рівності. Таким чином, головні здобутки зображені на рівні ООН, НАТО, Ради Європи та ОБСЄ. Держави співпрацюють у сфері створення міжнародно-правових стандартів та забезпечення механізмів їх реалізації.

Було утверджено Загальну декларацію прав людини, Статут ООН, Конвенцію ООН стосовно винищування будь-якого прояву дискримінації стосовно жінок, Пекінську декларацію та платформу дій, Резолюцію Ради Безпеки ООН «Жінки. Мир. Безпека» а також інші перспективи з метою стабільного розвитку на період до 2030 року.

В українському законодавстві головним Законом є Конституція України, яка містить положення стосовно питання забезпечення рівних прав й можливостей: «Стаття 24: Виключаються будь-які прерогативи або ж обмеження за показниками раси, тону шкіри, суспільно-політичних, церковних або інших поглядів, статі, етнічного та соціального походження, матеріального капіталу, місця проживання, мовних або інших показників. Гендерна рівність гарантує забезпечення рівноправних можливостей у соціально-суспільно-політичній і культурній роботі, в отриманні освіти і професійній підготовці, у праці і т.д. незалежно від гендеру».

Період 2005 року характеризується ухваленням профільного Закону України «Надання однакових прав й свобод жінок і чоловіків», за яким регулюються головні вектори реалізації гендерної рівності на рівні держави.

Після утвердження даного Закону, розпочалась системна розбудова національного механізму утвердження гендерної рівності.

Слід зазначити, що найголовнішими в даному питанні є законодавство України «Положення протидії дискримінації в Україні» 2012 року й «Про протидію домашньому насильству» 2017 року. Законом 2012 року передбачено заборону дискримінації», переважно за ознакою статі, а другий чітко визначає домашнє насильство, яке нарешті набуває форми кримінального злочину.

Після реалізації законодавства здійснюється рішення стосовно державних пропозицій. Ідеєю Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 р. є покращення ступеня реалізації задоволення однакових свобод для кожного індивіду незалежно від статі згідно до Положень Національного плану дій, що повинні реалізуватися у місцевих планах, районних та службових програмах.

Чудовим прикладом впровадження гендерної рівності є Німеччина, не дивлячись на те, що питання рівноправ'я навіть зараз залишається дуже складною темою. Позитивні антидискримінаційні дії з метою надання гендерної рівності держава практикує досить давно.

У 1991 році в міністерствах з'явилася посада «уповноважена з питань гендерної рівності», однак закон про гендерну рівність почав діяти у 2001 році. І не дивлячись на те, що ми вперше в історії міністерства маємо жінку на посаді статс-секретаря, частка жінок на посольських та інших керівних посадах - 12%, що є дуже низьким показником.

Крім того, серед членів правлінь компаній, які були охоплені індексом DAX, кількість жінок залишається дуже маленькою: 3%. Однак, тут можна відстежити позитивну тенденцію.

Так, канцлер Ангела Меркель та шість міністрів-жінок в її уряді, а саме: Катарина Барлі, Юлія Клекнер, Франциска Гіфай, Ганна Карлічек, Свенья Шульце та Урсула фон дер Лайен (із загалом 18 міністрів) засвідчують, що і під час криз та реформ жінки здатні брати на себе урядову роботу, виконуючи важкі завдання. Саме у такий спосіб починають зникати «гендерні стереотипи».

Однак, тема «квот» в Німеччині й надалі залишається дискусійною. Хоча, досвід Норвегії показує, що завдяки законодавчо встановленій квоті все-таки з'являється достатня кількість кваліфікованих жінок, які мають зацікавленість у посадах членів правлінь компаній, які котируються на біржі.

Нещодавно, на одному з заходів стосовно гендерних питань у Києві, прозвучало запитання (від чоловіка), чи не принижують квоти жінок.

Адже у випадку з гендерною рівністю мова йде не про особливі привілеї для одиноких матерів чи про особливу охорону здоров'я жінок, а про рівні можливості і шанси для всіх.

Жінки становлять 75% усіх державних службовців в Україні, без них не було б жодних дільничних виборчих комісій, але у Верховній Раді частка жінок-депутатів складає всього 8 %. А увияти собі жінку за пультом управління нових швидкісних поїздів зовсім неможливо.

Крім того, в Україні партіям необхідно поміркувати про можливості запровадження квот для кандидатур і посад. Так, не має сенсу починати відразу з квоти на рівні 50%, проте з іншого боку є очевидною потреба свідомого сприяння жінок.

Більш того, міжнародні дослідження є одностайними в тому, що робота має посилену ефективність та спрямованість тоді, коли у змішаних командах принаймні 30% становлять особи однієї статі.

Крім того, важливою є також наявність взірців: при Ангелі Меркель її прес-секретар під час виборчої кампанії народила дитину, потім працювала на більш високій посаді, а минулого року одна з міністрів, не виходячи зі складу Уряду, стала породіллям. Дані приклади мотивують молодих жінок прагнути до найвищих посад і можуть слугувати провідною моделлю для України.

ВИСНОВКИ

Концепція гендеру змогла набути загально визнаного досягнення неофеміністського руху, яке власне розпочалося в 1960-70-х роках на території Заходу, змінивши уявлення стосовно змісту демократії, а також відкривши для огляду багатобарвність соціального простору. Таким чином, було виокремлено та розширено поняття «гендер», яке довгий час виступало синонімом терміна «стать». Процес визнання різноманітностей соціальних явищ та суперечностей дозволив започаткувати новий дискурс стосовно наявності та можливостей спільного існування різноманітних суб'єктивних форм.

Фемінізм був основою методів жіночої боротьби. Так, сформована у XVIII ст. теорія фемінізму мала тісний зв'язок з філософським сприйняттям актуальних гендерних питань у суспільстві та сім'ї; представники феміністичного руху у XIX ст. освітлювали питання приватного життя у світлі суспільної та політичної проблематики; активно практикувалися практики вирішення даних питань з використанням державної боротьби. Визначено, що політичні запити та принципи, а пізніше й феміністські твердження, доповнилися жіночим протистоянням за змогу брати участь у фаховій праці та ін.; розглядалися дискусії стосовно перетворення від усталених у суспільстві жіночих обов'язків у сім'ї, до нового бачення норм співіснування в родині.

Рівноцінна народовласність та гендерна рівність вважаються основними цінностями та базисом для кожного демократичного суспільства. Демократія за гендерною ознакою є системою нормативно впорядкованих прав, свобод та зобов'язань для кожного, не залежно від гендеру. Реалізація їх паритетного виконання у кожній сфері життєдіяльності, враховуючи гендерні інтереси та вимоги, вважається необхідною для виконання для кожної країни шляхом використання конкретної правової системи.

На сучасному етапі в Україні, так само як в інших державах світу, що розвивається на демократичних засадах, забезпечення принципу гендерної

рівності — одне з основоположних завдань суспільства та держави. Таким чином, головними принципами утвердження гендерної політики є використання стандартів рівноправності не залежно від гендеру. Крім того, сьогодні ми бачимо наявні тенденції до збільшення парламентського контролю з метою регулювання нормативно-правових актів гендерної рівності.

Кабінет Міністрів України є гарантом реалізації державної гендерної політики, чого він досягає, вдосконалюючи та здійснюючи урядові спеціальні заходи стосовно надання рівноправності для кожної особистості. Крім того, здійснюється контроль та координація органів виконавчої влади щодо реалізації політики гендерної рівності.

Міжнародні організації є рушійною силою у питанні реалізації гендерної рівності. У такий спосіб, робота таких організацій, як: ООН, НАТО, Рада Європи та ОБСЄ є стимулом та головним чинником розробки та реалізації міжнародних норм й створення систем для їх досягнення. Таким чином, головними досягненнями є: Загальна декларація прав людини, Статут ООН, Конвенція ООН стосовно винищування будь-якого прояву дискримінації стосовно жінок, Пекінська декларація й платформа дій, Резолюція Ради Безпеки ООН «Жінки. Мир. Безпека».

Однак, розглядаючи сучасні реалії рівних гендерних прав та можливостей в контексті політики, можна побачити, є наявною потреба у створенні нової форми державного управління, згідно з якою стає можливим найкраще використання людського капіталу, переважно жіночої складової. Тобто, є необхідним введення рівноправного представництва у державному управлінні. Стандартне сприйняття визначення «політичне» має на увазі політику в контексті публічного життя, а не приватного. Гендерна нерівність є сталою в суспільстві для того, щоб активний в ньому поділ праці з огляду на стать вважався більше за «природне», аніж за «політичне» явище.

Необхідно зазначити, що у фемінізмі головною метою політичних рухів була реалізація таких завдань:

- гендерна рівність у цивільному аспекті;
- однакові політичні права та рівноправна участь у сфері політики.

Центральними питаннями у процесі реалізації гендерної політики для ЄС виступають: активне приєднання жінок до органів державного управління та створення належних умов для регулювання управління; покращення матеріального становища; розширення можливостей у бізнесі.

Тобто, гендерна політика дотримується концепції паритетності, самовизначення та дослідження проблем упередженості, опираючись на прагнення й проблеми будь-якого з гендерів та демонструючи актуальне становище кожного гендеру в соціумі.

Так, від початку функціонування ЄС, ідеї та цінності гендерної рівності втілюються, на державному рівні. Важливо зазначити, що ЄС надає критичну оцінку своїм здобуткам у залученні жінок до політики. Європейський інститут гендерної рівності сформував індекс гендерної рівності для здійснення подальшого аналізу показників гендерних відносин у різних суспільних сферах.

Не дивлячись на те, що країни ЄС мають різні показники рівня залученості жінок до великої політики, серед лідерів можна виокремити Північні країни, переважно, Швецію. ЄС знаходиться на шляху удосконалення гендерної політики. Так, застосовуються такі підходи, як: гендерна пріоритетизація та спеціальні заходи.

Виокремлюється актуальність політичних партій для підвищення жіночої ролі у політиці, формуються медійні кампанії, що просувають гендерну проблематику, досліджується відповідна громадська думка. Модифікація феміністських рухів стає фактором розвитку нових підходів у питанні законодавства, яке займає гендерну тему, а також способи здійснення аналізу, тенденцій та поведінки у публічному та приватному житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусак Т. Г. Історія політичних та правових вчень : Навч. Посіб.Л.-: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. 220 с.
2. Андрущенко Т. В. Освіта України в системі цінностей розколотого світу. Вища освіта України, 2009. 37с.
3. Антологія феміністичної філософії/ Під ред. Е. Джагер, А. Янг; пер. з англ. Б. Єгідис. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2006.
4. Азбука прав працюючих жінок і гендерної рівності. Друге видання. – Женева: Міжнародне бюро праці, 2010. 230 с.
5. Анонім Ячейка 16: Первый опыт пробуждения от сна эмансипации. Журнал Womenation. URL: <http://womensation.org/cell-16/>
6. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства / О. В. Бабкіна // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 22. : Політичні науки та методика викладання суспільно-політичних дисциплін / ред.. кол.: Б. І. Андрусишин, В. П. Андрущенко, О. В. Бабкіна [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009.
7. Батіг М. Материнство — Божий дар [13 травня — День Матері] / Мелетій Батіг // Нова зоря : український греко-католицький часопис, 2012. 4 с.
8. Бельгійський осередок Femen припинив своє існування // Українська правда, 2013.
9. Бунь В. В. Теоретичні підходи до аналізу електорального вибору / В. В. Бунь // Вісник Львівського національного університету. Філософсько-політологічні студії, 2013. 212с.
10. Бороздина Е. Феминизм: чем различаются три волны? 2016. URL: <https://postnauka.ru/faq/61274>
11. Брайсон В. Политическая теория феминизма. Пер. с англ. О. Липовской и Т. Липовской. М.: Идея-Пресс. 2001.
12. Вдовичин І. Свобода особи в правій українській політичній думці (20 — 30 рр. ХХ ст.) : монографія. – Івано-Франківськ : Місто АВ, 2010. 512 с.

13. Ворончакова І. Є. Жіночий рух у суспільно-політичному житті України : витоки, здобутки, проблеми та перспективи: автореф. дис... канд. політ. наук. – Миколаїв, 2010. 18 с.
14. Власенко Н. С., Виноградова Л. Д., Калачова І. В. Гендерна статистика для моніторингу досягнення рівності жінок і чоловіків. Київ : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. 56 с.
15. Гарбар О. М. Гендерна політика у світлі української євроінтеграції / О. М. Гарбар // Управління розвитком, 2005. 100 с.
16. Гапон Н. П. Гендер у гуманітарному дискурсі : філософсько-психологічний аналіз / Н.П. Гапон. – Львів, 2002.
17. Гавришко М. Галицькі феміністки 1930-х: нацистське «Кухня-Церква- Діти» не для нас. Журнал «Історична правда». URL: istpravda.com.ua/articles/2010/12/29/11244/
18. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві : колективна монографія; під заг. ред. Ю. Саєнко / Проект розвитку ООН. – К. : Центр соціальних експертиз Інституту соціології НАН України, 2007. 144 с.
19. Георгізова І. Становлення державної політики України щодо забезпечення прав жінок / І. Георгізова // Право України, 2006. 108 с.
20. Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства : Україна і світ на зламі тисячоліть / В. П. Горбатенко. – К. : Академія, 1999. 239 с.
21. Гомза І. А. Суспільно-політичні рухи : навчальний посібник. – НаУКМА, Київ. 2018.
22. Грабовська І. Політичне лідерство в Україні: гендерний аспект / І. Грабовська // Сучасність, 2007. 96 с.
23. Грабовська І. Проблеми та перспективи жінки в сучасній українській політиці / І. Грабовська // Сучасність, 2001. 59.
24. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість : Методологічно-світоглядний аналіз / Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко. — К. : Знання України, 2002. 578 с.

25. Гусаковська Н. (Лекція «Есть ли жизнь за пределами гетеронормативности?»). Минск, пространство ЦЭХ. URL: <https://makeout.by/2015/12/25/est-li-zhizn-za-predelami-geteronormativnosti.html>
26. Давидов Ю. Прикладне соціологічне дослідження з питань гендерної рівності та соціальної справедливості у формі експрес-опитування / Ю. Давидов // Маркетинг в Україні, 2011. 19 с.
27. Дослідження UNFPA Український центр соціальних реформ. Сучасне розуміння маскулінності: ставлення чоловіків до гендерних стереотипів і насильства щодо жінок. Київ, 2018.
28. Дядюсь Дар'я Андріївна FEMINISM IMPACT ON GENDER POLICIES DEVELOPMENT, EXAMPLE OF EU COUNTRIES, 2021. 2 с.
29. Журналістка стала FEMEN'істкою і дізналась, яка зарплата за оголені груди // Українська правда, 2012.
30. Забужко О. Let my people go. 15 текстів про українську революцію. 2-е видання, виправлене – К. : Видавництво – Факт!, 2006. 8 с.
31. Зеленько Г. І. «Навздогінна» модернізація : досвід Польщі та України : монографія / Г. І. Зеленько. – К. : Критика, 2003. 215 с.
32. Зінчук В.О. Закликаємо ратифікувати Стамбульську конвенцію (Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами). 2020. Електронна петиція. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/87528>
33. Каспрук В. Участь жінок у світовій політиці та українські реалії / В. Каспрук // Сучасність, 2007. 128 с.
34. Ковалішина Н. П. Взаємодія жіночих громадських організацій з органами державної влади як фактор здійснення гендерної політики в Україні. Автореф. дис... канд. наук з державного управління. – К., 2006. 17 с.
35. Кісь О.Р. Повсякденне життя українських жінок у надзвичайних історичних обставинах середини ХХ ст.: гендерні аспекти досвіду та репрезентації. Автореферат дисертації. Львів, 2018.

36. Кисельова О., Коломієць І. Гендерна політика Європейського Союзу: виклики для України. – К., 2007. 152 с.
37. Кочубей Л. О. Виборчі технології : політологічний аналіз (на прикладі виборів до парламенту сучасної України). : монографія / Л. О. Кочубей. – К. : ТОВ «Вид-во «Юрид. думка», 2006. 280 с.
38. Коломієць Т. В. (2019) Подолання гендерної асиметрії як механізм регулювання соціальних конфліктів українського суспільства. ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 3 (43) 2019.
39. Липпман У. Общественное мнение. М.: Институт Фонда «Общественное мнение». 2004.
40. Ляхоцька Л. Гендерні аспекти сучасної освіти / Л. Ляхоцька // Жіночий світ. Women's World, 2009. 20 с.
41. Ляхоцька Л. Потужне світло на небосхилі української думки / Л. Ляхоцька // Жіночий світ. Women's World, 2009. 37 с.
42. Магдюк Л. Школа — студія професійних тренерів та консультантів з питань гендерної рівності та соціальної справедливості в соціо- економічній сфері / Лариса Магдюк // Маркетинг в Україні. – 2011. 6 с.
43. Марценюк Т. Інституційні засади регулювання гендерних відносин у Швеції // Організаційні та правові елементи інституційного механізму забезпечення гендерної рівності. – К.: ПРООН, 2010. 117с URL: http://ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/123456789/1393/1/marcenyuk_inst_zasady.pdf
44. Маланчук-Рибак О.З, Жіночий рух як ідеологія і практика суспільних змін\ Основи теорії гендеру. Навчальний посібник. Київ Видавництво «К.І.С.», 2004.
45. Мартынов К. Гендер и политика в работах Джудит Батлер. Журнал ПостаНаука URL: <https://postnauka.ru/video/54963>
46. Маєрчик М., Плахотнік О. Радикальні —Фемені і новий жіночий активізм / М. Маєрчик, О. Плахотнік // Критика, 2010. 7 с.

47. Мельник Т.М. Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. Друге доповнене видання. – К.: Стилос, 2010. 440 с.

48. Мельник Т. М. Міжнародний досвід утвердження гендерної рівності. Міжнародний досвід державного забезпечення рівності жінок та чоловіків : матеріали Міжнар. конф., 30 черв. – 1 лип. 2003 р. Київ : Логос, 2003. 50 с.

49. Мельник Т., Кобелянська Л. Гендер у термінах, правових актах і практиці перетворень : словник-довідник. Київ : Логос, 2020. 239 с.

50. Плахотник О., Маєрчик М. Між колоніальністю і націоналізмом: генеалогія феміністичного активізму в Україні. 2019. URL: <https://feminist.krytyka.com/ua/articles/mizh-kolonialnistyu-i-natsionalizmom-henealohiyi-feministychnoho-aktyvizmu-v-ukrayini>

51. Погоріла Л. Місце і роль жінки в ранньому християнстві : проблеми взаємовідносин / Людмила Погоріла // Історія. Філософія. Релігієзнавство, 2009. 82 с.

52. Романюк А. С. Історія західних політичних вчень. Політичні доктрини ХХ — початку ХХІ ст. : Навч. посіб. / А. С. Романюк. — К. : Знання, 2011. 255 с.

53. Смоляр Л. О. Фемінізм в Україні. Традиції і сучасність / Л. Смоляр // Віче, 1995. 82 с.

54. Ритцер Дж. Современные социологические теории. 5-е изд. - СПб.: Питер. 2002.

55. Савина А. От суфражисток до радфем: Ключевые направления феминизма. Журнал Wonder. 2016. URL: <https://www.wonderzine.com/wonderzine/life/life/218101-the-f-word>

56. Соломін О. А. Фемінізм // Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бобкіна, В. П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і переробл. – К. : Генеза, 2004.

57. Сорокопуд О. Є. Гендерні виміри лінійних та мережевих систем політики. Спеціальність 23.00.01 – теорія та історія політичної науки. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. – Львів, 2008. 18 с.

58. Сорокопуд О. Є. Специфіка процесу інкорпорації гендерної перспективи у дослідженні політичних систем / О. Є. Сорокопуд // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. Збірник наукових праць. – К., 2007. 233 с.

59. Скорик М. М. Гендерна дискримінація у доступі до праці й послуг: оцінка впровадження антидискримінаційних директив Ради ЄС Міністерством соціальної політики України. Науково-виробниче видання. Київ : ТОВ «Вістка», 2019. 50 с.

60. Стрельник О. Гендерна нерівність: теоретико-методологічні підходи до інтерпретації / О. Стрельник // Соціологія : теорія, методи, маркетинг, 2005. 154 с.

61. Суковата В. Феміністська методологія як політика освіти : конструювання нових гендерних ідентичностей в українській вищій школі / В. Суковата // Соціологія : теорія, методи, маркетинг, 2007. 206 с.

62. Толстова С. (2017). Культурный феминизм. Режим <https://ona.org.ru/post/157450575168/cultural-feminism>

63. Титова Т. Гендер крізь призму буденності (жіночий аспект) // Соціальна політика і соціальна робота, 2000. 157 с.

64. Тишко І.(2019) Жінки в політиці України: 100 років еволюції. Журнал «Гендер в деталях». URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka/zhinki-v-polititsi-ukraini-100- rokiv-evolyutsii-134913.html>

65. Фролов. П. Стереотип політичний. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. - К.: Парламентське видавництво. 2011.

66. Фільц О. Фройд на шляху сторіч / О. Фільц // Подорож до Європи. Галичина, Буковина і Відень на центральноєвропейській культурній шахівниці

/ Упорядники: Оксана Гаврилів і Тимофій Гаврилів. — Львів : ВНТЛ — Класика, 2005. 209с.

67. Хавлін Т.В. Гендерна політика в рамках Європейського Союзу та український вибір // Український соціум, 2008. 122 с.

68. Хома Н. М. Моделі соціальної держави: світовий та український досвід : монографія / Н. М. Хома. – К. : Юридична думка, 2012. 592 с.

69. Храброва Г.М. Особливості діалогу феміністичних досліджень і літературознавчого дискурсу. Гуманітарні науки, 2013.

70. Цікул І. Проблеми впровадження гендерних стандартів ЄС у сфері політичних відносин в Україні / І. Цікул // Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. Том VIII. Тематичний випуск —Україна, Білорусь, Польща та Литва : від колізій минулого до спільних європейських цінностей та перспектив співпраці. – Чернівці : – Букрек, 2009. 478-480 с.

71. Ярош О. Жіноче обличчя політики і міжнародне жіноцтво у політичній системі суспільства / О. Ярош // Політика і час. – 2001. 64 с.

72. Ярош О. Жіночий рух. Куди і навіщо / О. Ярош // Віче, 2001. 115 с.

73. Юкіна І. На пути к марксистскому феминизму. Деятельность Александры Коллонтай. Журнал Социология науки и технологий. Том 5. No2. 2014.

74. Adamiak M. O kobiecie którą nawiedza myśl. Kobieta jako figura inności w koncepcji podmiotu Emmanuela Levinasa / M. Adamiak. – 2007.

75. Ahmed A., Don H. Islam, Globalization and Postmodernity. – London; New York : Routledge, 1994.

76. Bardach J., Leśnodorski B., Pietrzak M. Historia ustroju i prawa polskiego. – Warszawa : PWN, 2000.

77. Baruta I. Równość kobiet i mężczyzn w pracy w świetle prawa wspólnoty europejskiej. Implikacja dla Polski / I. Baruta. – Łódź, 1996. S. 32.

78. Council of Europe Gender Equality Strategy 2018–2023. Strasbourg: Council of Europe. 2018. URL: <https://rm.coe.int/strategy-en-2018-2023/16807b58eb>
79. England P., Allison P., Li S., Mark N., Thompson J., Budig M. and Sun H. Why are Some Academic Fields Tipping Toward Female? The Sex Composition of U.S. Fields of Doctoral Degree Receipt, 1971–2002. *Sociology of Education*. 2007.
80. Liss Andrea. *Feminist Art and the Maternal*. Univ. of Minnesota Press. 2009.
81. UNESCO, *Measuring Gender Equality in Science and Engineering: the SAGA Toolkit*, SAGA Working Paper 2. Paris. 2017. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002597/259766e.pdf>.
82. Zlobina Tamara. *Masquerading as Womanlines. Female Subjectivity in Ukrainian Contemporary Art*. *New Imaginaries: Youthful Reinvention of Ukraine's Cultural Paradigm*. New York. 2015.